Cine sîntem, totuși ?

Moldoveni de dincolo de Nistru! Către domniile voastre vin de data aceasta. Cu o durere vin, a mea și a tuturor moldovenilor-basarabeni.

Ce se întîmplă cu neamul nostru în ultimul timp? Ne «separăm», ne închidem în propria găoace, fugim unii de alții, ca și cum am fi copil al nimănui și nu al pămîntului, ca și cum n-am vorbi același grai, n-am avea aceleași datini, sărbători, ca și cum noi, moldovenii, am fi străini la noi acasă.

Tot ce se întîmplă astăzi în Moldova — se cuvine să ne dăm seama, în sfîrșit, ține de un complot al bubei, bine pus la cale de către niște răuvoitori, de către niște Iude, în stare să-l vîndă și pe Hristos. Iudele astea n-au Patrie; Patria lor este acolo unde le este bine, unde au folosit fotolii înalte și portofolii mari.

Cum poate un om, — mă întreb — să-și lase casa părintească la Tambov, Sverdlovsk, Ircutsk... și să se stabilească în Tiraspol, Dubăsari, Ribnița?.. Credeți că tipul ăsta vine să ne ajute să trăim omenește? Ba bine că nu. Vine să chefuiască, să ne înrobească, să ne scuipe în obraz... Știu că printre cei veniți sînt și oameni de omenie, dar eu vorbesc numai despre cei care duc poporul cu zăhărelul, cu minciuni, adică, considerîndu-l prost. Da, da, sînt sigur, mulți dintre cei veniți anume proști ne consideră. «Biki» — vorba lor.

Veneticii au pus stăpînire pe moșia strămoșilor noștri, moldovenii de peste Nistru. Și tocmai asta n-o să ne ierte niciodată nepoții și strănepoții. Ei, răuvoitorii, au știut să vă toarne venin în suflet, să vă pornească împotriva fraților voștri drepți, să vă trezească repulsie față de tot ce e național, dar mai ales față de limbă și istorie. «Basarabenii, — zic veneticii, — vor unire cu România, cine o să fiți voi acolo?». De ce zic anume așa, se întreabă. De aceea, că voi, moldovenii-transnistreni, nu cunoașteți de fel istoria voastră. Voi, dar și noi, am învățat la școală o istorie falsă, mincinoasă, care istorie nu era a Moldovei, ci a Rusiei. Conform acestei istorii Rusia începe dincolo de Nistru nu poate să existe. Mai ales una «nistreană».

Păcat, mare păcat, că n-am studiat istoria Patriei noastre decenii în șir. Abia astăzi, la o sută de ani după apariție, în Moldova de dincoace de Prut se editează, carte aparte, studiul sociologic al marelui Eminescu «Basarabia». Trebuie să faceți rost de el și să-l citiți neapărat. Poetul vorbește și de unele localități din Transnistria (Transnistria și nu republică nistreană) — Dubăsari, Grigoriopol, Mălăiești etc. M-a prins invidia cînd am citit: cel mai mare poet al neamului puțin de tot a vorbit de satele basarabene, iar din cele din Transnistria... mai mult și cu mai multă durere. Iese, că voi îl desconsiderați pe marele nostru poet național. Nici un rus n-o să-l desconsidere pe Pușkin, nici pe Lermontov, nici pe Esenin... Dar tocmai unul dintre ei a spus, cînd a spus: «Proșciai, nemîtaia Rossia...» Dacă ar fi spus Eminesc[illegible] rușii l-ar fi blestemat de-a pururi. Eminescu, însă, respecta poporul rus, citea literatura rusă, ziarele rusești.

Nu vă convine, fraților, nici limba română... Voi, susțineți, vorbiți moldovenește și nu românește. Limba moldovenească, trebuie să știm odată și pentru totdeauna, nu e. Este grai moldovenesc. În Transnistria se vorbește mai românește decît în Basarabia. La voi s-au păstrat cuvinte vechi de tot, care cuvinte în Basarabia demult au dispărut. De exemplu: voi spuneți pită-chită la pîine, fereastră și nu geam, ca și noi. Geam e turcism, iar fereastră vine de la latinescul **fenestra.** Voi spuneți «anină» (nisip). Atunci, dați-mi voie să vă întreb, cine e român și cine nu? Răuvoitorii știu durerea noastră. Și tocmai Eugeniu Doga să nu se poată apropia de casa părintească din cauza unor, spuneți-le voi pe nume.

Ăștia, ultimii, vă mint în cel mai nerușinos mod. Ei nu sînt defel cinstiți, precum credeți voi, precum vor ei să pară. La procuratura Moldovei au fost întocmite dosare penale asupra lor. În afară de aste dosare oficiale au întocmit «dosarele» lor și unele ziare, avînd tot dreptul să întocmească. Mi-a fost dat să iau cunoștință de aceste «dosare». Recunosc: mi-am pus mîinile în cap. Tovarășii susnumiți sug într-adevăr laptele țării. Unii au cîte două-trei case, de exemplu. Ca să nu credeți, că vă mint, voi aduce un exemplu — Ghimn Pologov, care e tot un «lider-separatist». Cînd s-a mutat la Tighina, a lăsat apartamentul băiatului. S-a înscris la un cămin, ca numai peste trei luni să primească apartament nou (două odăi). Mai are o casă cu două etaje la Parcani: aici locuiește, chipurile, soacră-sa. Reparațiile în propriile apartamente Pologov le face fără nici un ban, cu ajutorul uzinei. Există mărturii concrete, toate sînt alipite la dosar. Odată și odată pentru toate aste încălcări grosolane de lege sus-numitul va răspunde în fața judecății. Iar dacă nu va răspunde, înseamnă că Moscova l-a pus la cale să procedeze așa cum a procedat. Are spate, adică, «tovarișciul». Ca și toți ceilalți separatiști. Iar voi, «moldoveni-nistreni», închideți ochii la toate astea. Voi luptați cu grafia latină și tricolorul. Așa cum vă sfătuie ei, pîrcălabii. Desigur, și grafia latină, și tricolorul sînt străine pentru susnumiții lideri. Dar de ce n-ar fi străine, dacă și ei sînt străini de neamul nostru?

portați, știe cineva cifra exactă? Eu, unul, știu, că talentatul poet Nicolae Țurcanu, de la Nezavertailovca, a fost arestat numai pentru aceea că a scris: «Bună ziua, Românie, și adio niciodată...» Se vede, că de atunci acest cuvînt a devenit sperietoare.

Între timp, însă, așa-zișii «clasici» ai literaturii moldovenești din Transnistria plagiau direct, fără nici o sinchiseală, operele marilor scriitori români, dîndu-le drept creațiuni proprii. Una din primele ediții ale «Dimineții pe Nistru», de exemplu, începe exact așa cum încep și «Amintirile din copilărie» ale lui Ion Creangă. Pe atunci Creangă nu se studia nici în Basarabia, mite în Transnistria. Era considerat străin de neam. Nestrăin era considerat Ion Cana, hoțul, adică. A făcut Ion Cana, vreau să spun, un lucru bun: a dovedit tuturor, că și în Transnistria se vorbește limba română, limba lui Creangă, cel mai mare povestitor al gintei noastre... Și dacă-ar fi unul, Cana, plagiator! Mai sînt, încă. Altul... a plagiat o serie de balade populare, printre care și «Miorița», dîndu-le drept ale sale. A fost descoperit, desigur, exclus din Uniunea scriitorilor, dar și din partid, pare-mi-se. Astăzi, mă gîndesc, plagiatorul a făcut ce a făcut nu din reavoință, dar numai și numai din interes: a vrut să dovedească lumii că între limba română din România și cea din Transnistria nu e nici o deosebire. De ce vă temeți atunci de limba română, moldoveni din Transnistria?

Transnistria, ca să nu uit, a fost întotdeauna pentru noi, moldovenii, forjerie de cadre... Toți conducătorii — miniștri, secretari de partid, directori

Molotov Ribbentrop. Documente concrete referitor la această chestiune publică revista «Basarabia», numărul 6. Așa cum au fost scrise atunci aceste documente — în limba rusă sînt; vă rog, deci, frați moldoveni, să le răsfoiți: pag. 41—100. Citez din aceste documente o singură frază: «Hotinschii uezd imeet 48,3% moldovan; russchih i ucrainţev vmeste vzeatih — 40,5%»...

Dar indiferent de acest procent favorabil nouă, moldovenilor, județul Hotin a fost trecut la Ucraina, ca pînă la urmă moldovenii de acolo să rămînă ai nimănui.

Și totuși, e a moldovenilor Moldova sau nu? Eu sper că moldovenii mai știu încă să moară pentru țară. Dincolo de Patrie vom fi niște cerșetori. Străbunii noștri au fost stejari-voinici. Au dovedit-o și pe timpurile lui Ștefan și pe timpurile lui Ioan Vodă cel Viteaz...

Dumitru MATCOVSCHI

P.S. Știu, că mulți moldoveni de dincolo de Nistru văd în fiecare român un tartor. Nu-i pădure fără uscături, vorba vine: într-adevăr, în timpul războiului, armatele românești, dar și cadrele administrative regățene s-au comportat în Basarabia—Transnistria—Bucovina nici pe departe ca frații de sînge. În numele adevărului, însă, vom aminti: au fost oameni care au acuzat toate fărădelegile săvîrșite de compatrioți. Voi aduce doar cîteva fraze din scrisorile lui Iuliu Maniu, președintele partidului național-țărănesc, către Mihai și Ion Antonescu.

«Regimurile anterioare, — scrie Iu. Maniu, — în afară de cel național-țărănesc, au privit Basarabia... ca pe o colonie... Cele două provincii au fost inundate de funcționari din regat, necunoscători ai oamenilor de acolo; aceștea s-au prefăcut în adevărați satrapi ai populației și au stîrnit numeroase nemulțumiri... Au fost desigur și oameni de treabă între cei veniți, dar cei răi au compromis și pe cei buni... Zvonurile tot mai persistente vorbesc despre masacre săvîrșite asupra populației minoritare, în special evreiești, din Moldova».

ZONA DE SECURITATE.md

dovei, ci a Rusiei. Conform acestei istorii Rusia începe de la Prut şi sfîrşeşte la Sahalin, Moldova fiind astfel o «gubernie» rusească. Credeţi că întîmplător a fost invitat la Tiraspol liderul de azi al şovinilor agresivi V. Jirinovski? L-au invitat duşmanii poporului nostru, care duşmani s-au cuibărit dincolo de Nistru, prin oraşe îndeosebi, ca năpîrcile. Ăştea niciodată n-au să înţeleagă durerea noastră. Cea mai mare durere a unui popor a fost dintotdeauna înstrăinarea. Ei, veneticii, nume asta şi vor— să rupă Transnistria de Moldova, chiar dacă, oare, ei formînd o republică aparte. Care republică, oare ni buni? Nistreană? Voi nu credeţi că şi denumirea e ramată? Nu vor mai locui moldovenii dincolo de Nistru? După lege, voi veţi fi «nistreni». Vă convine? Moldovenii sînt popor între popoare. De poporul «nistrean» n-a auzit nimeni, şi nici n- să audă.

Cu fel de fel de minciuni şovine v-au îmbuibat capetele venetici, înrăindu-vă nu ştiu cum şi îndepărtîndu-vă de noi, basarabenii.

Din surse demne de încredere am aflat că astăzi vă supără mult cuvîntul «Basarabia». De ce v-ar supăra? Înainte vreme Basarabia includea doar cîteva judeţe de la sudul Moldovei. Numirea aceasta de către ruşi a fost extinsă pe tot teritoriul dintre Nistru şi Prut, extinsă, ca să poată pune mîna pe ea — nu numai pe cele trei judeţe de sud, care i se dădeau, ci pe tot teritoriul dintre Nistru şi Prut pînă la rîul Răchitna.

«A pronunţa cuvîntul Basarabia, — spunea în secolul trecut Mihai Eminescu, — e una cu a protesta contra dominaţiunii ruseşti». Străinii, vasăzică, au de ce se teme. De ce să vă temeţi voi, moldovenii? Basarabia este o parte a Moldovei. Fără ea, fără Basarabia, nici o Moldovă

nu? Răuvoitorii ştiu durerea voastră şi tocmai de aceea pun vreaguri pe fir. Să nu-i credeţi. Obraznicul mănîncă praznicul — spuneau străbunii noştri. Ne vom descurca în toate şi fără avocaţi. Mai ales, că avocaţii vor să munciţi pentru ei. Moldovenii de dincolo de Nistru au fost întotdeauna foarte buni legumicultori, grădinari: buni au rămas şi astăzi, dar unde se duc legumele şi fructele pe care le creşteţi, v-aţi întrebat? Le cară dincolo de hotarele Moldovei străinii. Asta numai frăţie nu se cheamă.

Cuvîntul «român», fraţilor, să nu vă sperie. De Transnistria nu e străin legendarul Marinescu — eroul războiului trecut, de la submarine. Printre altele, în unele «autobiografii», scrise de mîna eroului, la rubrica «naţionalitatea» citim «român». Hitler a promis solemn: «Dacă iau Rusia întîi pe Levitan şi pe Marinescu îi spînzur». Astăzi în Vilnius există o uzină «Marinescu». Dar ce există dincolo de Nistru? O stradă măcar, dar ce fel de stradă la Tiraspol îi poartă numele?

Transnistria a dat şi alte personalităţi de vază. Astăzi, de exemplu, fac cinste republicii noastre dnii Doga, Moşneaga, Soltan, Beşleagă, Ioviţă, Dudnic, — răposaţii, Codru, Pogolşa... Eugen Doga, — mi-a mărturisit, — la finele anului trecut a vrut să viziteze cimitirul din sat, unde are, înmormîntate, rude, colegi, amici... şi nu i-au permis să treacă «hotarul». A fost nevoit să se prefacă străin, că vine din Ucraina, chipurile, nu de la Chişinău. Cum se numeşte obrăznicia asta, fraţilor? Pentru toţi moldovenii din lume, dar şi pentru toţi românii din lume Eugeniu Doga înseamnă mai mult decît orice Smirnov — Ivanov — Iakovlev — Belitcenko — Pologov — Rîleakov — Volkov luaţi împreu-

străini de neamul nostru?

La redacţie, dragi moldoveni de dincolo de Nistru, au sosit cîteva scrisori de la autori din Transnistria, care ne întreabă: de ce nu se organizează nici un pod de flori peste Nistru? De rîs şi de plîns, pe cuvînt. Podul peste Prut e pod între două ţări vecine, iar peste Nistru... ce fel de pod ar fi? Acasă nu se duce cu flori. Sau Transnistria, consideraţi voi, moldovenii, nu mai ţine de Moldova? Ar fi de rîsul găinilor să organizăm sărbători de înfrăţire la Dubăsari, Tiraspol, Camenca... Aduce mai mult a mort «podul de flori peste Nistru».

Şi totuşi, eu nu pot să nu fiu de acord cu mulţi dintre corespondenţii mei. Mijloacele de presă chişinăuiene, radioul şi televiziunea moldovenească au cam lăsat de izbeliţe Transnistria. N-am văzut de-o veşnicie o emisiune frumoasă de dincolo de Nistru — să vedem ce mai fac şi cum o mai duc moldovenii de acolo; cum vorbesc, cum muncesc, cum cîntă — tot ca noi, moldovenii de dincoace de Nistru, sau ca cei de la Extremul Orient. Mic Extremul Orient, pentru că anume acolo locuiesc mulţi moldoveni din Transnistria, deportaţi şi după 1924, dar şi după 1940. Ce-i drept, nu-i minciună — moldovenii din Transnistria au cunoscut toate «favorurile» regimului comunist mult înaintea noastră. Noi, basarabenii, am ştiut foametea din '47 şi deportările din '49, pe cînd voi, compatrioţii noştri-transnistreni, sînteţi «socialişti» tocmai din '24. Deci, vremurile de «fericire sovietică» v-au tăbăcit îndestul sufletele. Care români-transnistreni, dacă numai pentru un singur cuvînt — România — oamenii nevinovaţi au fost trimişi la urşii albi, să se răcorească... Cîţi moldoveni din Transnistria au fost de-

secretari de partid, directori de comitete etc. — erau din Transnistria, pînă mai ieri-alaltăieri! Unii dintre ei, într-adevăr au fost oameni de credinţă. Majoritatea, însă, — promotori ai analfabetismului agresiv. Lor li se încredinţau cele mai de răspundere sectoare — erau oamenii puterii, preţuiţi mai ales la Moscova. Cu ei Moscova n-avea bătaie de cap. Problemele naţionale nu-i dureau; care istorie a Moldovei, care Eminescu, care Sadoveanu? Moldova, dincolo de Rusia, nu poate avea istorie...

Astăzi lucrurile s-au schimbat: Transnistria a dat Moldovei personalităţi mari: păcat că poporul cel muncitor al Transnistriei e nu ştiu cum străin la el acasă...

Eu sînt născut pe mal de Nistru. Cunosc bine satele moldoveneşti din Transnistria, am avut colegi de clasă şi de facultate transnistreni. Unde mai sînt acum, mă întreb: Petru Celac, Eudochia Lupaşcu, Nadejda Dieur, Galina Glincă, Ion Diordiev?

Cîndva satele din Transnistria păstrau tradiţiile strămoşeşti, cîntau doine şi balade, aveau tarafuri, care ocupau la diferite concursuri republicane primele locuri — ansamblul de fluierişti din Podoima, de exemplu. Ce costume naţionale se făceau cîndva la Podoima şi Podoimiţa!.. Astăzi s-a întîmplat ceva cu neamul nostru, nu pot înţelege ce anume. Să nu căutăm vinovaţii, oameni buni. Să uităm tot ce e rău şi să dăm mînă cu mînă. Ne aşteaptă grele încercări. Mai sus decît interesele Patriei nu pot fi alte interese. Pentru veniţii de aiurea Patria n-are început şi sfîrşit. Pentru noi are. Părinţii şi buneii moldovenilor-transnistreni de astăzi înţelegeau foarte bine, în 1940, că Moldova e transformată într-o colonie a imperiului rus, conform pactului

dova».

Adevărul nu poate fi tăinuit, dar faptul că scrisorile domnului Maniu au fost trimise în iulie 1941, nu poate fi trecut cu vederea. Lui tătuca Stalin astfel de scrisori nu-i trimitea nimeni. S-au, poate, stalinismul nu tot fascism era? A fost condamnat, însă, abia după moartea dictatorului. Nu se ştie, deci, care regim dintre cele două a fost uman.

Greu se uită o palmă, pe care ţi-a dat-o nu ştiu care român. Dar se uită, iată, cizma călăului roşcat, care a călcat prunc, părinte, bunei, morminte. Se cuvine, eu zic, să cunoaştem adevărul întreg şi nu înjumătăţit. Dar pînă atunci să luptăm cu dăruire pentru independenţă. Moldova trebuie să fie stat de sine stătător. Asta e scopul nostru — să obţinem independenţa Moldovei. Şi atunci nimeni nu va mai fi bătut de nimeni, nimeni nu va mai fi rob la el acasă. Pămîntul Moldovei, cernoziomul basarabean (Docuceaev a constatat) este cel mai fertil din lume. Mulţi «eliberatori» anume acest plai rîvnesc. Ei ne-au adus civilizaţie, zic: «Aţi fi umblat şi astăzi în opinci, dacă nu vă eliberam noi...» Oare? Iar dacă am fi umblat, tot de una strigătura cea veche ar fi rămas în picioare — «Fie cizma cît de bună, ca opinca nu mai sună!».

Nu, nu vă chem, dragi compatrioţi, la vremurile de altădată. Vă chem doar la hora cea veche a neamului: «Hai să dăm mînă cu mînă!», poetul nostru cel rege cum spunea — Vasile Alecsandri. Fraţi de sînge sîntem şi, cred cu, ne vom înţelege fără mijlocitori, fără traducători, deşi eu vorbesc românește, iar voi — moldovenește. Ce cuvînt din acest articol n-aţi înţeles?

D. M.